

זכרון

Grodziskie ofiary Holokaustu

זכרון

Grodziskie ofiary Holokaustu

Stowarzyszenie Nowa
Kultura i Edukacja

W 2026 roku przypada 85. rocznica likwidacji getta żydowskiego w Grodzisku Mazowieckim - miejsca, w którym od grudnia 1940 do lutego 1941 roku przetrzymywano blisko sześć tysięcy Żydów z Grodziska oraz okolicznych miejscowości, takich jak Brwinów, Milanówek, Podkowa Leśna czy Nadarzyn.

Getto obejmowało obszar dzisiejszych ulic: Żwirki i Wigury, 11 Listopada, Bałtyckiej i Hynka, a także teren stanowiący przed wojną centrum życia żydowskiego w mieście – ulicę Obrońców Getta (dawną Berka Joselewicza). Na niewielkiej przestrzeni skoncentrowano tysiące osób, zmuszonych do egzystencji w warunkach skrajnego przeludnienia, niedostatku i permanentnego zagrożenia.

W połowie lutego 1941 roku ludność getta została deportowana do obozów zagłady w Treblince i Auschwitz. Większość wywiezionych została zamordowana.

Niniejsza publikacja – księga imion ofiar Holokaustu z Grodziska Mazowieckiego – powstała z potrzeby zachowania pamięci. Pamięci (זכרון) o społeczności, która przez blisko cztery stulecia współtworzyła historię, kulturę i tożsamość miasta, a która została unicestwiona w ciągu zaledwie dwóch miesięcy.

Podobnie jak w wielu innych miastach Polski i Europy, również w Grodzisku Mazowieckim życie żydowskie nigdy nie powróciło do swojego przedwojennego kształtu. Zagłada nie była jedynie dramatycznym epizodem w dziejach miasta, lecz radykalnym i nieodwracalnym zerwaniem ciągłości jego wielokulturowej historii.

Dzisiejsza pamięć o tej społeczności staje się zatem nie tylko aktem upamiętnienia, lecz także moralnym zobowiązaniem wobec przeszłości i przyszłych pokoleń.

W roku 2026, w kontekście ponownie nasilających się w Polsce i Europie postaw antysemickich - przejawianych nie tylko w dyskursie środowisk skrajnie prawicowych, lecz również pojawiających się w narracjach części środowisk skrajnie lewicowych — pamięć o ofiarach Zagłady nabiera szczególnej doniosłości. Powinna ona stanowić istotny punkt odniesienia dla współczesnej refleksji nad kondycją debaty publicznej oraz nad granicami odpowiedzialności za słowo i postawę. Zapomnienie o procesach zapoczątkowanych w 1939 roku i trwających do 1945 roku - procesach, które doprowadziły do wymordowania ponad sześciu milionów Żydów oraz do niemal całkowitego unicestwienia wielowiekowej obecności żydowskiej w krajobrazie społecznym i kulturowym polskich miast i miasteczek - oznacza utratę fundamentalnego wymiaru naszej wspólnej pamięci historycznej. Zagłada nie była wyłącznie tragedią jednej społeczności; była dramatem cywilizacyjnym, który na trwałe przekształcił strukturę społeczną, kulturową i moralną Europy.

Rezygnacja z pamięci prowadzi do erozji tożsamości — zarówno lokalnej, jak i wspólnotowej. Dlatego obowiązek pamiętania nie jest jedynie gestem symbolicznym, lecz aktem odpowiedzialności za kształt współczesności i przyszłości.

W niniejszej publikacji przedstawiamy listę Żydów i Żydówek wymordowanych w obozach zagłady. Osób, którym odebrano prawo zarówno do głosu, jak i do życia. Listę zawierającą jedynie imiona i nazwiska. Bo tylko tyle pozostało po Żydach i Żydówkach zgromadzonych w getcie w Grodzisku Mazowieckim w latach 1940-1941.

Pamiętajmy.

Piotr Strzemieczny

Cwi Abramowicz

Fiszel Abramowicz

Hendel Abramowicz

Rywka Abramowicz

Sara Abramowicz

Pinkus (Pinchas) Ajzenman

Estera (Ester) Albert

Gitel Albert

Icchak Albert

Jonasz (Joina) Albert

Majer (Meir) Albert

Mojżesz (Mosze) Albert

Welwel Albert

Chaim Altman

Chaja Altman

Gitel Altman

Majlech Elimelech Altman

Mojżesz (Mosze) Altman

Necha Altman

Rywka Altman

Szyja Altman

Chawa Ajzenman

Szlomo Ajzenman

Abram Apel

Icchak (Ajzyk) Apel

Leja Apel

Mojżesz (Mosze) Apel

Szaja Apel

Szlama Apel

Irsula Baron

Mordechaj Baron

Frida Bartfeld

Nachum Bartfeld

Blima Beker

Efraim (Froim) Beker

Bracha Biner

Chaja Bender

Majer (Meir) Bendzicki

Joel (Yoel) Bendzicki

Josef Bergson

Josef Zvi Bilik

Awram Biner

Chaja Biner

Cypora (Cipora) Biner

Cywia Biner

Israel (Srulik) Biner

Jankiel Biner

Jaakow Binerbo

Lejb (Leibish) Biner

Mojżesz (Mosze) Biner

Mordechaj Biner

Szejndel Biner

Leja Birenbaum

Majlech Elimelech Birenbaum

Zalman Bitman

Bracha Bonk

Chaja Bonk

Chana Sura Bonk

Chil Mejer (Meir) Bonk

Dawid Bonk

Estera Bonk

Fajga Bonk

Gitel Bonk

Henoch Bonk

Icchak Bonk

Jaakow Bonk

Menasze (Manes) Bonk

Rachela (Rachel) Bonk

Rojzla Bonk

Sara Bonk

Arie Brajtman

Gerszon Brajtman

Szlomo Brajtman

Abraham Brandsztejn

Brandla Brandsztejn

Chaim Brandsztejn

Jankiel Brandsztejn

Rywka (Riwka) Brandsztejn

Toba Brandsztejn

Abraham (Avraham) Braun

Chaja Braun

Cila Braun

Cipa Braun

Michael Braun

Pesia (Pesa) Braun

Rywka Braun

Fajga Braundsztejn

Malka Braundsztejn (z d. Szpan)

Miriam (Mirla) Braundsztejn

Awram (Avrum) Bressler

Cima Bressler (z d. Rotenberg)

Chana Bressler

Etel (Ethel) Bressler

Josel Bressler

Majer (Meyer) Bressler

Miriam Pola Perla Bressler (z d. Rojzman)

Mojżesz (Mosze) Bressler

Gerszon Britman

Gitel (Gita) Britman

Roza Britman

Sara Brona (z d. Britman)

Jakow Bronstein

Chawa Burman

Mojżesz (Mosze) Burman

Rachela (Rachel) Burman

Szaja Jakow (Yaakov) Coler

Chaim Cygel

Chana Sara Cygiel

Gitel Cygel

Majer (Meir) Cygiel

Pinkus (Pinchas) Cygiel

Towa Cygiel (z d. Wrona)

Dwora Cymerman

Menasze Cymerman

Mojżesz (Mosze) Cymerman

Abram Czereśnia

Sara Czereśnia

Malka Dindas

Abram Ditmansz

Berisz (Dow Ber) Ditman

Chaja Ditman

Dawid Ditman

Golda Ditman

Mosze Ditman

Lea Ditman

Beniuman Drescher

Huna Drescher

Gerszon Edelman

Godel Eisman

Sara Eisman

Miriam Elkes

Maurycy Fagot

Gitel Falik

Dawid Feldman

Mojżesz (Mosze) Feldman

Pesa (Pesia) Feldman

Sara Feldman

Alter Ferszt

Ben Zion Ferszt

Henoch Fiszenfeld

Noma Fiszenfeld

Icchak Flapan

Majer (Meir) Flapan

Mojżesz (Mosze) Josef Flapan

Pesach Flapan

Szrole Flapan

Ajzyk Flint

Bracha Flint

Chaim Flint

Ewa Chawa Flint

Jakob Flint

Josef Flint

Lea Flint

Liba Flint

Necha Flint

Mojżesz (Mosze) Flint

Rywka Flint

Emanuel Florensztejn

Iga Fogiel (z d. Siman)

Pesach Fogiel

Chana Rywka Frenkel

Rachela Leja Frenker

Frida Fridrich

Mojżesz (Mosze) Fridrich

Israel Fridrich

Jehoszua Gelbard

Lejzor Gelbard

Berl Gantzer

Cwia (Tzvia) Gantzer

Chana Gantzer

Fajwel Gantzer

Icchak Gantzer

Mojżesz (Mosze) Gantzer

Chana Gelbard

Czarna Gelbard (z d. Nidzińska)

Towa Gelbard

Chawa Geritz (z d. Frenkel)

Miriam (Mirem) Gewe

Aron Gliksman

Israel Gliksman

Lejb Gliksman

Mendel Gliksman

Czesia (Cyrła) Goldberg (z d. Gothard)

Aba Goldfarb

Aszer Goldfarb

Berek Goldfarb

Bluma Goldfarb

Chaim Goldfarb

Chaja Goldfarb

Chaja Goldfarb

Chawa Goldfarb

Dawid Goldfarb

Dawid Hersz Goldfarb

Elimelech Goldfarb

Fajga Goldfarb

Fajga Rywka Goldfarb

Fiszel Goldfarb

Fiszel Baruch Goldfarb

Hadasa Goldfarb

Icchak Goldfarb

Icchak Dow Goldfarb

Jakow Icchak Goldfarb

Malka Goldfarb

Malka Cipora Goldfarb

Menucha Goldfarb

Mojżesz (Mosze) Goldfarb

Nicha Goldfarb

Perel Goldfarb

Pesa Goldfarb

Rachela Goldfarb

Rywka Goldfarb

Sara Goldfarb

Szmul Goldfarb

Szyja Goldfarb

Toba (Tova) Goldfarb

Basia Goldfisz

Chana Goldfisz

Jehuda Idl Goldfisz

Judit Goldsztejn

Mina Goldsztejn

Mojżesz (Mojsze) Goldsztejn

Nechemia Goldsztejn

Perel Golsztejn

Rywka Gołąb

Ela Gorfinkel

Eugenia Gorfinkiel (z d. Perlmuter)

Josef Gorfinkiel

Abram Gothard

Dwora Gothard (z d. Lebental)

Estera (Ester) Gothard

Fajga Gothard

Jechiel Gothard

Josef Gothard

Luba Gothard

Necha Gothard

Peril Gothard

Pinkus Gothard

Rywka Gothard (z d. Fogiel)

Stefa Gothard

Pesa (Pesia) Gothard Libhaber

Horst Gothelf

Dawid Gotlib

Fajga (Tzipora) Goworczyk

Frida Goworczyk

Pesa Etlá Goworczyk

Chaja Rejzla Grecht

Chaja Grinblat

Israel Grinblat

Jehuda Grinblat

Chuma Grinberg (z d. Biner)

Abram Griner

Szmul Gryc

Aba Grzymek

Bina Grzymek

Golda Grzymek

Renia Rywka (Rifkele) Grzymek

Sara Grzymek

Rywka Gutkind

Sara Haydenkruk

Berek Helderbrand

Abraham Hering

Chaja Hering

Israel Hering

Josef Hering

Keila Hering

Lejb Hering

Majer (Meir) Hering

Mordechaj Hering

Mojżesz (Mosze) Hering

Nachman Hering

Szoszana Hering

Towa Hering

Bajla Hildelbrand

Icchak Majer (Meir) Hindelbrand

Jakob Hofmann

Lea Hofmannf

Necha Hofmann (z d. Kirenberg)

Chaja Hopensztand

Chawa Hopensztand

Miriam Hopensztand

Aaron Horowitz

Cwi Horowitz

Majer (Meir) Horowitz

Rachela Malka Horowitz

Hanka Imber

Bracha Indyk

Chaja Indyk

Chana Sara Indyk

Chil (Jechiel) Indyk

Icchak Indyk

Dawid Indyk

Jakob (Yakov) Jakubowicz

Leja Jakubowicz (z d. Goldblum)

Mania Jakubowicz

Mojżesz (Mosze) Jakubowicz

Mordechaj Henocho Jakubowicz

Szmul Jakubowicz

Towa Jakubowicz

Leba Hinda Liba Jesienowicz (z d. Plomnik)

Szmul Jesienowicz

Hela Chela (Chaja) Kalinska

Hinda Kalinska (z d. Tzigel)

Majer (Meir) Kalinski

Nachum (Nuchim) Kalinski

Rachela Kalinska (z d. Weider)

Szmul Kalinski

Towa Kalinska

Gitel Karwasser

Regina Katzenell

Chana Kamerfuks

Stefa Batszewa Kamerfuks

Jehuda Lejb Kaufman

Malka (Mala) Kaufman

Władysław Kienigsberg

Abraham (Avraham) Kirszenbaum

Baruch Kirszenbaum

Chana Kirszenbaum

Chawa Kirszenbaum

Icchak Klarfeld

Jakob (Jakow) Klein

Cipora Kofman

Johana Koh

Hinda Kohen

Pinkus (Pinkas) Kohen

Chaja Sura Kon (z d. Belmacher)

Szmul Zelman Kon

Aba Koziebrocki

Icchak Krakow

Brandla Krasnobroda (z d. Jakubowicz)

Israel Krasnobroda

Jehudit Krasnobroda

Malka Krasnobroda (z d. Morgensztern)

Szlomo Krasnobroda

Szmul Dow Krasnobroda

Chaja Krigsman

Nachman Krigsman

Szlomo Berl Krigsman

Mania Landau

Elimelech (Meilech) Landau

Josef (Josek) Lebensold

Sara Lenger

Israel Lerer

Lejb (Leibel) Lerer

Mendel Lerer

Fajga Lewkowicz

Nisan Lewkowicz

Becalel Liberman

Dwora Liberman

Abraham (Avraham) Libhaber

Brocha Libhaber (z d. Kirshenboim)

Chana Libhaber

Matel Liberman

Gerszon Libhaber

Icchak Libhaber

Jechiel Alter Libhaber

Malka Libhaber

Malka Libhaber (z d. Rozenholc)

Mojżesz (Mosze) Libhaber

Mordechaj Libhaber

Rywka Lea Libhaber

Szmul Abraham Libhaber

Huna Lindauer

Rejzla Lipszyc

Reuwen Lipszyc

Toba Litman (z d. Goldfarb)

Cypora Löwkowicz

Nisan Löwkowicz

Alter Lubel

Batia Lubel

Cywia Lubel

Paltiel Lubel

Abraham (Avraham) Lubliner

Chana Malinat (z d. Lachman)

Ira Mausner

Pinkus (Pinkas) Mazurkiewicz

Fajga Melzer

Lejb (Lonek) Melzer

Chana Miler

Akiwa Moszenberg

Israel Moszenberg

Mojżesz (Mosze) Moszenberg

Necha Moszenberg

Szoszana Moszenberg

Pinkus (Pinchas) Neuhaus

Rojza Neuhaus

Szyja Neuhaus

Szymon (Salomon Zalmen) Neuhaus

Chana Lea Opolon (z d. Bursztyn)

Bejla Gitla Plomnik

Bejla Pasternak

Doba Pasternak

Estera (Ester) Pasternak

Rachela (Rachel) Pitterman (z d. Szwebelblit)

Janusz Przytycki

Szlomo Przytycki

Dawid Lejb Rojzman

Raca Ita Rojzman

Sara Rojzman

Chana Romando (z d. Burman)

Szmul Rosenfeld

Berche Bernard Rotbaum

Chana Rotklejn

Aaron Rotszejn

Awraham Rotszejn

Szaja Rotszejn

Welwel Zeev Rotszejn

Zelda Rotszejn

Rywka Lea Rozenbojm Kornberg (z d. Knaster)

Chaja Rozenholc

Gerszon Rozenholc

Dwora Rozensztajn

Estera (Ester) Rozensztajn

Perla (Pnina) Rut (z d. Podniesinski)

Cila (Tzila) Schikler

Ester Malka Seitman (z d. Ditman)

Icchak Serebrenik

Szoszana Serebrenik

Szyfra Serebrenik

Dawid Silbercan

Lonia Lea Singer (z d. Morgensztern)

Masza Srebrnikamien

Eliasz (Eliahu) Szwebelblit

Dawid Stahl

Schulem Streifler

Jakob Stulman

Chaja Szajka

Chana Sumeraj

Abraham Szajka

Jakub Szajka

Jehuda Szajka

Malka Szajka

Menachem Szajka

Pesia Szajka (z d. Walner)

Sara Szajka

Szmul Szajka

Awigdor Szapiro

Chawa Rajzla Horowitz (z d. Szapiro)

Israel Szapiro

Nechama Fajga Szapiro

Szlomo (Zale) Szlak

Chana Ester Szmitnikow

Beryl Szpajzman

Chaim Szpajzman

Herszel Szpajzman

Janusz Szpajzman

Rosa Szpajzman

Dawid Szpichler

Fajga Szpichler (z d. Burman)

Chana Szpichler

Miriam (Mirla) Sztajn

Sara Sztajnberg (z d. Gothard)

Chana Szejnfeld (z d. Kirszenbojm)

Szlomo Eli Sztrasburg

Rywka Liba Szulman

Necha Hinda Szulman

Bendit Szumacher

Jakow Szumacher

Akiwa Szwarc

Jakob Szwarc

Mojżesz (Mosze) Szwarc

Rachela Dwora Szwarc

Batia Szydło

Chaja Szydło

Jankiel Szydło

Toba (Towa) Szydło

Menasze Tabak

Misza Tabak

Zalman Tabakfyfy

Lejzor Thau

Mordechaj Tiber

Rywka Tiber

Cemach Traksbetrüger

Chaim Israel Traksbetrüger

Chil Majer (Meir) Traksbetrüger

Dwora Sara Traksbetrüger

Fajga Traksbetrüger

Leja (Lea) Traksbetrüger

Rywka Traksbetrüger

Frymet Upfal

Dawid Waisser

Efraim Wajcer

Henoch (Henech) Wajcer

Icchak (Icie) Wajcer

Israel Wajcer

Jakob Wajcer

Jankiel (Jankele) Wajcer

Josef Wajcer

Masza Wajcer

Rachela Wajcer

Sara Wajcer

Simcha Wajcer

Szaja Wajcer

Wolf Dawid Wajcer

Dawid Wajnberg

Fajga Wajnberg (z d. Altman)

Fajga Necha Wajnberg

Herszel Wajnberg

Icchak Wajnberg

Jakow Wajnberg

Jehuda Arie Wajnberg

Mosze Josef Wajnberg

Chana Bluma Wajnberg

Rywka Wajnberg

Szefa Wejnberg

Zurich Wajnberg

Chaja Wajnsztok (z d. Tzegeł)

Israel Wald

Jenta Wald (z d. Goldsztejn)

Chana Waldsztajn

Icchak Waldsztajn

Rachel Waldsztajn (z d. Zglinowicz)

Chaja Waserbard

Majer (Meir) Waserbard

Szalom Waserbard

Aba Wentland

Jakob Abraham (Avraham) Weitz

Brandla Weitzmann

Jissachar (Issachar) Weitzmann

Szawa Wienstock (z d. Bressler)

Abraham Wilde

Bracha Wilde

Fajga Winberg

Czarna (Charni) Wiskicki

Lola Wolanowska

Madzia Wolanowska

Icchak (Icek) Wolkenfeld

Mordechaj Wrona

Chana Sara (Sura) Wulfand

Jakow (Yaakow) Wulfand

Bluma Vogel

Malka Vogel (z d. Ziman)

Dawid Zanger

Gedalia (Godel) Zanger

Icchak Zanger

Leja Zanger

Miriam Zanger

Fajga Zatler

Mordechaj Zatler

Niniejsza publikacja ukazuje się w ramach realizowanego przez Stowarzyszenie Nowa Kultura i Edukacja projektu Pamięć | זכרון.

© Stowarzyszenie Nowa Kultura i Edukacja

Opracowanie: Piotr Strzemieczny

ISBN: 978-83-64854-79-8

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

2026, Grodzisk Mazowiecki

